

Justitiedepartementet

Remissvar Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)

Yttrande

Justitiedepartementet diarienummer: Ju2025/02760

Borlänge kommuns övergripande synpunkter

I betänkandet *Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel* (SOU 2025:119) redovisas förslag för genomförandet av det reviderade EU-direktivet om människohandel i svensk rätt. Utöver förslag som syftar till att stärka och tydliggöra den straffrättsliga regleringen på området föreslås även åtgärder för att förbättra myndigheternas samordning av stödinsatser till personer som utsatts för människohandel och för att säkerställa en oberoende uppföljning och övervakning av det nationella arbetet. Borlänge kommun konstaterar att betänkandets förslag sammantaget innebär relativt omfattande förändringar i förhållande till nuvarande ordning.

Borlänge kommun vill inledningsvis framföra en principiell synpunkt rörande remissförfarandet och det ökade tempot i lagstiftningsprocessen. Remissinstitutet utgör en central del av den demokratiska beredningsprocessen och förutsätter att remissinstanser ges reella möjligheter att analysera och bedöma föreslagna åtgärder. Korta remisstider vid lagstiftningsförslag som berör komplexa frågor och områden riskerar att urholka denna funktion och därmed försvaga de demokratiska processerna. Borlänge kommun bedömer att den begränsade remisstiden för betänkandet SOU 2025:119 inte ger förutsättningar för en samlad och substantiell analys av betänkandet i sin helhet. Detta försvårar möjligheterna att göra välgrundade och informerade ställningstaganden. Mot denna bakgrund bedömer kommunen att det saknas förutsättningar för ett ansvarsfullt ställningstagande till betänkandets förslag. Kommunen redovisar därför endast sin principiella hållning.

Borlänge kommun vill samtidigt framhålla vikten av att genomföra nödvändiga förändringar för att säkerställa att svensk rätt harmoniserar med det reviderade EU-direktivet samt att förstärka och vidareutveckla arbetet mot människohandel. Kommunen välkomnar betänkandets ambition att höja den nationella nivån i arbetet mot människohandel och vill i detta sammanhang särskilt betona vikten av att uppmärksamma den särskilt utsatta situation som kvinnor och barn ofta befinner sig i. Som konstateras i betänkandet är barn som grupp generellt mer utsatta än vuxna och löper därmed en ökad risk att bli offer för människohandel. De utgör dessutom ofta en särskilt sårbar målgrupp för organiserad brottslighet.

Justitiedepartementet

I övrigt lämnar Borlänge kommun synpunkter avseende följande föreslagna lagändringar och andra åtgärder mot människohandel.

5.8 Människohandelsbrottet bör ändras (artikel 2)

Genom det reviderade direktivet om människohandel kompletteras artikel 2.3 med exploateringsformerna utnyttjande av surrogatmoderskap, tvångsäktenskap eller illegal adoption. I betänkandet görs bedömningen att dessa exploateringsformer kan anses omfattas av nuvarande straffbestämmelse om människohandel i 4 kap. 1 a § Brottsbalken (1962:700), och att det därmed i strikt mening inte föreligger något behov av att ändra exploateringssyftena. Samtidigt konstateras att få människohandelsbrott leder till åtal och att nästan inga åtal leder till fällande domar, samt att det finns tecken på tillämpningsproblem för flera av exploateringsformerna. För att säkerställa en mer effektiv tillämpning av straffbestämmelsen om människohandel bedöms det finnas ett behov av att fler exploateringssyften uttryckligen framgår av lagtexten. Enligt betänkandets förslag ska, utöver de exploateringssyften som framgår i dag, även tiggeri, brottslig verksamhet, surrogatmoderskap, tvångsäktenskap och illegal adoption uttryckligen anges.

Borlänge kommun delar uppfattningen att det finns ett värde i att fler exploateringsformer framgår av bestämmelsen, men tar inte ställning till vilka former som explicit bör omnämnas eller hur bestämmelsen rent lagtekniskt bör utformas. Kommunen vill dock framhålla att det är centralt att säkerställa att exploateringsformer som utnyttjande av surrogatmoderskap, tvångsäktenskap och illegal adoption effektivt kan beivras.

5.9 Ett nytt brott om olaga tjänsteutnyttjande bör införas

Den nya artikeln 18a i ändringsdirektivet innebär en skyldighet för medlemsstaterna att kriminalisera avsiktlig användning av tjänster som tillhandahålls av offer för människohandel. Betänkandet föreslår därför att en ny straffbestämmelse om användning av tjänster som tillhandahålls av ett offer för människohandel eller människoexploatering införs i svensk rätt, i syfte att stärka efterfrågeansvaret även utanför det område som i dag omfattas av sexköpslagen.

Borlänge kommun konstaterar att det föreligger en skyldighet att genomföra det reviderade direktivet och vill, i enlighet med vad som tidigare anförts, betona vikten av att förstärka arbetet mot människohandel och motverka den efterfrågan som ligger till grund för människohandel. Mot bakgrund av betänkandets bedömning att nuvarande straffrättsliga bestämmelser inte ger ett heltäckande skydd mot de ageranden som avses i artikeln, ställer sig Borlänge kommun principiellt positiv till införandet av ett nytt brott avseende olaga tjänsteutnyttjande. Kommunen tar dock inte ställning till de lagtekniska överväganden eller den närmare utformningen av den föreslagna regleringen.

Justitiedepartementet

6.5.2 Vidareslussningsmekanism och nationell kontaktpunkt (artikel 11.4)

Enligt betänkandets förslag bör Jämställdhetsmyndigheten ges ett formellt ansvar för Sveriges vidareslussningsmekanism (NRM) i enlighet med artikel 11.4, och därmed ansvaret för förvaltning och utveckling av *Manualen vid misstanke om människohandel*. Vidare föreslås att Jämställdhetsmyndigheten utses till nationell kontaktpunkt för gränsöverskridande vidareslussning av brottsoffer. Betänkandet föreslår också att Socialstyrelsen, i samråd med Jämställdhetsmyndigheten, får i uppdrag att ta fram ytterligare stödmaterial och vidta kunskapshöjande åtgärder för att stärka Manualens genomslag på kommunal och regional nivå.

Mot bakgrund av att Jämställdhetsmyndigheten idag ansvarar för Manualen, har relevant kompetens och att uppdraget ligger i linje med myndighetens uppdrag, delar Borlänge kommun bedömningen att det är ändamålsenligt att myndigheten även fortsättningsvis ansvarar för Manualen. Kommunen anser vidare att det framstår som lämpligt att Jämställdhetsmyndigheten ges rollen som nationell kontaktpunkt för den gränsöverskridande vidareslussningen av brottsoffer.

Borlänge kommun välkomnar även förslaget att Socialstyrelsen, i samråd med Jämställdhetsmyndigheten, ges i uppdrag att ta fram ytterligare stödmaterial samt genomföra riktade kunskapshöjande insatser för att stärka tillämpningen av Manualen vid misstanke om människohandel på kommunal och regional nivå. Kommunen delar bedömningen att kunskapen om människohandel varierar inom kommunal verksamhet och att stödmaterial och kompetenshöjande åtgärder är viktiga för att skapa förutsättningar för en likvärdig tillgång till skydd och stöd för personer utsatta för människohandel. I betänkandet framhålls att dessa åtgärder kan förväntas bidra till en höjd kunskapsnivå inom kommunerna och, tillsammans med de föreslagna förtydligandena av människohandelsbestämelsen, leda till positiva effekter för brottsoffers praktiska tillgång till stöd och skydd. Borlänge kommun vill i sammanhanget understryka vikten av att säkerställa att nödvändig kompetens och ändamålsenliga stödstrukturer finns i hela landet. För att möjliggöra en likvärdig hantering av ärenden som rör människohandel bör situationen i mindre kommuner, där tillgången till specialistkompetens ofta är begränsad, särskilt uppmärksammas. Kommunen anser att behovet av nationellt samordnade stödfunktioner på regional och lokal nivå behöver adresseras, inklusive hur kommuner långsiktigt kan bygga upp och vidmakthålla nödvändig kompetens. Det finns enligt kommunens bedömning behov av såväl generella kompetenshöjande insatser med fokus på upptäckt som mer fördjupade och specialiserade utbildningssatsningar.

6.5.3 Inkvartering och skyddade boenden (artikel 11.5–11.6)

För att säkerställa att Sverige uppfyller kraven enligt artikel 11.5a – som innebär att det ska finnas skyddade boenden och annan lämplig inkvartering i tillräckligt antal och att dessa ska vara lättillgängliga – gör betänkandet bedömningen att

Justitiedepartementet

Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att kartlägga om tillgången till boendeinsatser för målgruppen är ändamålsenlig samt undersöka omfattningen och typen av boendeinsatser som tillhandahålls till personer utsatta för människohandel inom ramen för socialnämndernas ansvarsområden.

Borlänge kommun konstaterar att en kartläggning av tillgången till boendeinsatser för personer som utsatts för människohandel är avgörande för att bedöma om insatserna är tillräckliga och lättillgängliga. I linje med betänkandets förslag anser Borlänge kommun att det är lämpligt att Socialstyrelsen ges i uppdrag att genomföra en sådan kartläggning. Kommunen vill dock särskilt betona vikten av att eventuella brister som identifieras leder till samordnade och långsiktiga åtgärder som säkerställer en nationellt likvärdig och geografiskt jämlik tillgång till boendeinsatser dimensionerade efter de faktiska behoven.

7.4.3 Nationella samordnare och oberoende organ (artikel 19)

Det reviderade direktivet innebär, genom ändringar i artikel 19, att funktionen som nationell rapportör ersätts av en nationell samordnare för arbetet mot människohandel, med ett bredare uppdrag och ett ökat fokus på samordning och samverkan mellan berörda myndigheter, regionala och lokala aktörer samt civilsamhället. Direktivet inför även en fakultativ möjlighet för medlemsstaterna att inrätta oberoende granskande organ i syfte att stärka de nationella politiska åtgärderna mot människohandel. Betänkandet föreslår, mot bakgrund av denna förändring, att Jämställdhetsmyndigheten ges uppdraget som nationell samordnare, medan Polismyndigheten fortsatt ska ansvara för årlig rapportering om omfattningen av människohandel till Regeringskansliet. Institutet för mänskliga rättigheter föreslås därutöver ges uppgiften att fungera som oberoende organ enligt direktivet och Europarådets konvention.

Borlänge kommun ställer sig principiellt positiv till att Jämställdhetsmyndigheten ges en utökad roll som nationell samordnare. Kommunen bedömer det som positivt att helhetsansvaret för det strategiska arbetet mot människohandel samlas hos Jämställdhetsmyndigheten. Samtidigt konstaterar kommunen att betänkandet endast i begränsad omfattning belyser konsekvenserna av att Polismyndighetens roll som nationell rapportör upphör. Det kan därför finnas skäl att komplettera underlaget med fördjupade konsekvensbeskrivningar, inklusive bedömningar av potentiella effekter på regional och lokal nivå.

Vidare delar Borlänge kommun uppfattningen att ett oberoende organ bör inrättas i enlighet med artikel 19.3 i det reviderade människohandelsdirektivet, i syfte att säkerställa en oberoende uppföljning och övervakning av arbetet mot människohandel i Sverige. Kommunen bedömer, mot bakgrund av institutets uppdrag och ställning som oberoende nationell människorättsinstitution, att det är både lämpligt och ändamålsenligt att Institutet för mänskliga rättigheter ges detta uppdrag.

Justitiedepartementet

7.4.4 Insamling av uppgifter och statistik (artikel 19a)

Den nya artikel 19a innebär att medlemsstaterna ska säkerställa att det finns ett system för registrering, framställning och tillhandahållande av anonymiserade statistiska uppgifter, i syfte att övervaka hur effektiva deras system är när det gäller att bekämpa de brott som omfattas av människohandelsdirektivet. Enligt betänkandet bör Brottsförebyggande rådet vara den myndighet som årligen rapporterar till EU-kommissionen i enlighet med artikel 19a.3, vilket även Borlänge kommun bedömer som lämpligt.

§ 31 Svar på remiss angående ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119) / 2025/1863

Beslut

Yttrande angående ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119) antas.

Ärendet

Borlänge kommun har ombetts yttra sig över betänkandet *Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel* (SOU 2025:119).

Social- och arbetsmarknadsnämndens beslut är enligt förslag från arbetsutskottet.

Beslutsunderlag

- Remissvar Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)
- Muntlig föredragning av utvecklare Sara Quarles van Ufford
- Beslut social- och arbetsmarknadsnämndens arbetsutskott 2026-02-12 § 70 Remiss av SOU 2025:119 Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2026-02-02
- Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)
- Remissmissiv Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119) (2025-12-17 Ju2025/02760)

Skickas till:

Justitiedepartementet

Förvaltningschef social- och arbetsmarknadsförvaltningen Tommy Berglund

Utvecklare Sara Quarles van Ufford